

Коментар щодо організації та проведення громадського опитування «Стан розвитку доброчинності в Україні-2020»

ВБО «Асоціація благодійників України» як ініціатор та організатор цього опитування вважає за доцільне дати певні коментарі та пояснення щодо технології та механізму його проведення з метою адекватного сприйняття доброчинною спільнотою результатів цього дослідження.

Громадське опитування регулярно проводиться Асоціацією благодійників України з 2012 року і є основою формування щорічного видання «Зелена книга української доброчинності».

Кожного року перед проведенням цього опитування ми аналізуємо методику та результативність інших подібних досліджень, які проводяться як в Україні, так і за кордоном. Зокрема, маємо на увазі опитування **Фонду «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва, Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, Благодійної організації «Фонд родини Загорій» (Zagoriy Foundation), Міжнародної фундації САФ тощо.**

На нашу думку, такі дослідження в т.ч., звичайно, і наше опитування, є актуальним оригінальним інтелектуальним продуктом, хоча, зазвичай, при цьому кожне дослідження має свою відмінну від інших методику проведення, періодичність, територію охоплення, сформований перелік питань та респондентську базу.

Разом з тим, ми вважаємо, що ці опитування не є інструментом змагальності чи конкурентності, оскільки кожен робить свій внесок у створення цілісної картини формування та функціонування доброчинного середовища в Україні.

Однією із специфічних особливостей нашого опитування є те, що у рамках щорічного дослідження «Зелена книга української доброчинності» ми з самого початку використовували **саме термін доброчинність, а не благодійність.** Ми застосовуємо термін «доброчинність» у дослідженні для позначення будь-якої формалізованої чи неформалізованої суспільної діяльності (благодійність, волонтерство, соціальне підприємництво), спрямованої на пошук або використання матеріальних чи нематеріальних ресурсів для вирішення суспільних проблем. Ми не наполягаємо на універсальності чи обов'язковості такого тлумачення і, звичайно, нікому його не нав'язуємо, але вважаємо, що цей термін є досить зручним інструментом для узагальненої характеристики результатів діяльності благодійних, волонтерських чи громадських організацій або спільнот.

За 8 років проведення опитування «Стан розвитку доброчинності в Україні» ми накопичили значний досвід щодо формування змісту і форми опитувальника та формування респондентської спільноти. Відповідно, саме цей досвід ми використали при організації та проведенні громадського опитування у 2021 році.

Зокрема,

- ми намагалися максимально відмовитись від закритих питань (тобто тих, де вже є варіанти відповіді, і, відповідно, – опосередкована підказка) і віддали перевагу відкритим питанням, оскільки вони є набагато інформативнішими та індивідуальнішими (наприклад, цього року із 12 загальних питань анкети – 9 були відкритими);
- кількість питань опитувальника, на наш погляд, має бути відносно невеликою, до прикладу, не більше 15–16 питань, тому, зокрема, наш цьогорічний опитувальник містить 12 питань;
- кожного року ми намагаємось знайти компроміс щодо поєднання так званих старих і нових питань опитувальної анкети. Тобто, ми хочемо зберегти тяглість проблематики і разом з тим оновити її зміст, виходячи із нових реалій та тенденцій, які присутні у добродійному середовищі, відслідкувати часову динаміку відповідей на одні і ті ж запитання. До прикладу, останні чотири роки ми постійно задавали респондентам одне і те ж питання: як ви оцінюєте кількість членів суспільства які постійно, системно або епізодично займаються добродійною діяльністю, Зокрема, у цьогорічному опитуванні – це питання 1.1 та 1.2;
- при опрацюванні відповідей респондентів, ми враховуємо тільки їхні позитивні відповіді, і саме орієнтуємося на них, коли формуємо загальну відповідь. Те саме стосується і тих питань, де респонденти могли вказати будь-яку кількість відповідей. Тому у деяких питаннях підсумкова кількість відповідей перевищує загальну кількість респондентів. (зокрема, питання 5 анкети.);
- раніше, при проведенні щорічного опитування, ми опитували переважно представників добродійного середовища, адже, з одного боку - це професіоналізує характер отриманих відповідей, однак з другого боку – робить ці відповіді дещо односторонніми, корпоративно заангажованими. Тому цього року у нас був абсолютно вільний нецільовий вибір респондентської спільноти. Для цього ми надіслали запрошення щодо участі в опитуванні нашим партнерським організаціям, використали інформаційні можливості Асоціації благодійників України, Ресурсного центру «ГУРТ», порталу «Громадський простір», соціальні мережі.

В результаті, фактичну участь в опитуванні взяли 145 респондентів із 16 областей країни.

Соціальний статус наших респондентів виявився таким:

- працівники благодійних (недержавних) організацій склали 24% від загальної кількості респондентів;
- підприємці – 16% респондентів;
- науковці, викладачі, дослідники – 14 респондентів%;
- працівники бюджетних установ – 14% респондентів;
- наймані працівники – 13% респондентів;
- фрілансери – 12% респондентів;

- тимчасово непрацюючі – 5% респондентів;
- пенсіонери – 2% респондентів.

За самооцінкою учасників опитування їхній добродійний статус виглядає таким чином:

- 43% респондентів мають стійке відношення до добродійної діяльності;
- несистематично (епізодично) займаються добродійною діяльністю 54% респондентів;
- не займалися добродійною діяльністю у 2020 році лише 6% учасників опитування.

Інформаційні джерела про добродійне життя в Україні, які використовували учасники опитування (самооцінка):

- 36% респондентів не відслідковують спеціально таку інформацію, отримують її із випадкових повідомлень із неспеціалізованих інтернет – ресурсів або соціальних мереж;
- постійно отримують інформацію із визначених ними веб-сайтів, фб-сторінок певних спільнот чи структур 38% респондентів;
- за блогами, акаунтами, сторінками у соціальних мережах тих осіб, які є для них цікавими як добродійці – слідкують 28% респондентів;
- отримують інформацію безпосередньо від осіб, які працюють у добродійному середовищі – 35% респондентів;
- 32 % респондентів, тобто майже третина, отримують інформацію на підставі власного досвіду, оскільки самі безпосередньо працюють у добродійному середовищі.

Виходячи з інформації, яку ми виклали вище, можна зробити висновок, що спільнота респондентів, які взяли цього року участь в опитуванні – це в основному соціально активні, професійно реалізовані громадяни, значна частина з яких постійно або епізодично займаються добродійною діяльністю і які вибудували для себе постійні канали отримання інформації про добродійне середовище та добродійні події, що відбуваються в країні та в регіоні проживання.

Публічне оприлюднення результатів громадського опитування ми здійснюємо на офіційному сайті Асоціації благодійників України та розміщуємо на інформаційних ресурсах партнерських організацій. Обговорення отриманих результатів відбувається у режимі вільної неформалізованої дискусії як між членами асоціації, так і в рамках добродійної спільноти.

Однак цього року ми, як організатори, плануємо внести певні зміни у процедуру презентації результатів дослідження. Зокрема, після оприлюднення (презентації) громадського опитування ми плануємо сформувати експертну групу із представників добродійних організацій, які, на наше звернення, детально проаналізують і прокоментують результати цього річного опитування. Цей зведений експертний документ фактично стане додатком до Зеленої книги, її логічною складовою частиною.